

TREBALL DE FINAL DE GRAU EN MESTRA D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

LA INTERCULTURALITAT MITJANÇANT L'EDUCACIÓ MUSICAL

LA CULTURA GITANA I L'AFRICANA

- Alumna: Natalia Porta Rodríguez.
- Tutor del TFG: José María Peñalver Vilar.
- Àrea de coneixement: Música
- Curs: 2017/2018

ÍNDEX

1. RESUM.....	1
2. INTRODUCCIÓ	2
3. MARC TEÒRIC.....	2
3.1. Interculturalitat i multiculturalitat	2
3.2. La música i la interculturalitat dintre de l'educació.....	3
3.3. Unió entre la cultura gitana i l'africana.	4
4. CONTEXT DEL CENTRE I DE L'AULA.....	6
5. METODOLOGIA.....	7
5.1. Proposta d'intervenció educativa a l'aula	7
5.1.1. Per què es realitza aquesta proposta i quin és el seu objectiu?	7
5.1.2. Participants	9
5.1.3. Temporalització.....	9
5.1.4. Activitats	10
5.2. Seguiment de la intervenció.....	17
5.3. Avaluació de la proposta d'intervenció	20
6. RESULTATS.....	21
7. CONCLUSIONS	23
8. LIMITACIONS I PROPOSTES DE MILLORA.....	23
9. BIBLIOGRAFIA.....	24
10. WEBGRAFIA.....	25
11. ANNEXOS.....	26

1. RESUM

El principal propòsit d'aquest treball de fi de grau és, reflectir la importància que té l'educació musical a l'hora de dur a terme un aprenentatge intercultural, en aquest cas, cançons, ritmes, instruments i danses d'ètnia africana i gitana, en els nens i nenes de 3r d'Educació Primària del CEIP Castàlia. És per aquest motiu que, duré a terme aquesta proposta educativa en la corresponent aula de música, mitjançant diverses activitats més pràctiques, on s'intenta apropar a l'alumnat a la realitat del seu context, prioritzant aquestes dues cultures on una és més significativa, i l'altra forma part de la minoria. Les activitats els ofereix l'oportunitat de mostrar-los els diversos components que contenen aquests tipus de música, els diversos significats que poden tenir, l'ús d'aquestes per a distints fins, les diferències, però sobre tot les similituds que tenen entre elles, fent-los veure que, encara que no siguin les mateixes cultures, es troben unides per un nexa tan important com és la música, i molts altres elements que resulten de gran importància. Així mateix, amb la finalitat d'un aprenentatge de qualitat i intercultural, es tractaran al mateix temps diversos temes transversals com són els valors que envolten a cada persona, com el respecte, la llibertat, la solidaritat etc. Tot aquest procés, és durà a terme des d'una visió pràctica deixant de costat l'escriptura d'aquesta i aspectes purament teòrics.

Paraules clau

Integració, interculturalitat, educació musical, aprenentatge cooperatiu, educació per a la pau.

Abstract

The principal purpose of this final degree project is to reflect the importance of musical education when it comes to intercultural learning, using in this case, songs, rhythms, instruments and dances of African and Gypsy ethnic groups, in 3rd grade of Primary Education children of CEIP Castalia. For this reason, I will carry out this educational proposal in the corresponding music classroom, through various practical activities, with which we try to bring the students closer to the reality of their context, prioritizing these two cultures where one is more significant and the other is part of the minority. The activities bring them the opportunity to contemplate the diverse components that this type of music contains, the various meanings it can have, the use of these for different purposes, the differences, but above all the similarities which are among them, making them see that even if they do not have the same cultures, they are united by a link as important as music at the same time that other many elements that are of great importance. Likewise, for the purpose of quality and intercultural learning, different cross-cutting themes will be dealt with, such as the values that surround each person, like respect, freedom, solidarity, etc. All this process will be carried out from a practical point of view, leaving behind the writing of this and purely theoretical aspects.

Key words

Integration, interculturality, musical education, cooperative learning, education for peace.

2. INTRODUCCIÓ

Vivim en una societat en la que la diversitat cultural és molt elevada; la immigració poc a poc ha anat augmentant cada vegada més, d'aquesta manera, les persones coexistim amb altres, no solament provinents del nostre propi país, sinó amb altra gent provinent de països diversos.

Aquesta diversitat cultural, moltes persones per tenir por a allò que és desconegut, jutgem i adoptem unes posicions negatives de cara a aquesta, però no hem d'oblidar mai que són persones, i que igual que molts de nosaltres se'n va fora per a buscar un treball o per a estudiar, el més probable és que ells i elles també vinguin ací per les mateixes raons. Així doncs, tots aquests aspectes, fan que el diàleg, l'enriquiment cultural i l'aprenentatge sigui impossible, doncs, les actituds negatives que mostrem, ens tanquen totes les portes.

Tenint en compte tots aquests aspectes, el procés de socialització, el coneixement, i la solidaritat, s'ha d'anar inculcant des que els nens i nenes són menuts/menudes, per a que quan vagin creixent, tinguin una visió més àmplia i d'inclusió de cara a les persones que no són de la seva cultura, i no tinguin els mateixos costums. És per aquest motiu, que ens hem de plantejar aquesta pregunta: ¿Com incorporar un aprenentatge intercultural dintre de l'aula?, ¿Com podem apropar a l'alumnat cap al coneixement d'altres cultures?, doncs, tal i com s'explicarà al llarg d'aquesta proposta educativa es pretén que, fent ús de la música com a ferramenta principal, treballar al mateix temps la interculturalitat, doncs, aquesta està considerada com un mitjà de comunicació i d'intercanvi d'experiències mitjançant la diversitat musical que es pròpia de cada cultura, i que ens enriqueix com a persones, transmetent-nos milions de valors que són necessaris, i més actualment, on el nostre dia a dia, és una experiència de diversitat cultural.

3. MARC TEÒRIC

3.1. Interculturalitat i multiculturalitat

Sí mirem al nostre voltant podem observar com cada vegada més creix la diversitat cultural, per aquest motiu, hi ha dos conceptes que són realment importants i que requereixen de la seva distinció, doncs, un és molt diferent a l'altre i, hi ha molta gent que els agafa per iguals. En primer lloc, la multiculturalitat, tal i com la defineix el Ministeri d'Educació i Cultura (MEC) (2006), "Sociedad, como la actual, en el que grupos étnicos diferentes, con una lengua y una cultura diferentes, conviven en un mismo espacio geográfico" (p. 1), es centra, solament, en el fet de la vivència de diverses cultures en un mateix espai. Pel contrari, la interculturalitat, segons aquesta mateixa entitat, el Ministeri d'Educació i Cultura (MEC) (2006), la defineix com "[...] hecho educativo en el que distintas personas de razas, lenguas y religiones distintas conviven dentro de un mismo marco, por ejemplo, la escuela, en la que cada una de ellas respeta las diferencias de las otras y aporta lo mejor de su cultura para que de ahí surja una nueva sociedad en la que el

respeto, la igualdad y la tolerancia sean la nota predominante”, es preocupa més per la influència de cadascuna d'aquestes en les altres, produint una relació més íntima entre elles.

Actualment, som conscients d'aquesta situació, i de que tots aquests fets ja han arribat a les escoles, modificant en gran mesura certs comportaments, creences i pensaments del nostre alumnat. D'aquesta manera, els conceptes mencionats anteriorment de multiculturalitat i interculturalitat, agafen més força en aquest àmbit, tenint en compte la importància de saber valorar quin dels dos és el més apropiat dintre d'un aula. És clar que la multiculturalitat, es centra en dur a terme una practica cultural en el cas de que sigui necessari, però per altra banda, resulta molt important, la idea de construir una escola intercultural, com diu Santos (2008), aquella que aposta per una actitud de diàleg, de cooperació i d'intercanvi com a base per a l'enriquiment cultural i educatiu mutu, es a dir, les accions educatives d'una escola que tingui intenció de ser denominada intercultural requereix necessàriament d'un nítid coneixement dels principis fonamentals de l'educació intercultural.

Aquesta visió de l'educació intercultural, és la que s'hauria de dur a terme dintre d'una aula, no solament quan hi haja una necessitat, sinó, per a formar al nostre alumnat amb plenitud de valors, amb els que poder afrontar totes aquelles situacions de diversitat cultural, sense tendir a l'exclusió social, la marginació, la jerarquitització d'aquestes o altres derivats que produeixen una actitud negativa de cara a la intervenció de multitud de cultures en un mateix entorn, mostrant una clara preocupació entre les diferències i les igualtats. Així doncs, seguint l'escrit de Carbonell (2000), en el seu decàleg per a construir una millor educació intercultural, on senyala la importància de crear un nou espai social de respecte a les diferències humanes y socials, des d'una perspectiva d'igualtat i d'inclusió per a totes les persones i cultures, totes les escoles, haurien de fer ús de totes aquelles ferramentes necessàries per a fomentar un ambient de tolerància i de respecte de cara a aquesta diversitat cultural.

Però, una vegada situats en aquest punt, ¿com treballar-ho dintre d'un aula?. En aquest TFG es durà a terme mitjançant l'educació musical.

3.2. La música i la interculturalitat dintre de l'educació.

En Espanya, l'Educació Primària, es centra en afavorir la creativitat i en la interpretació de partitures establertes, així com en l'aprenentatge de conceptes teòrics del propi llenguatge musical, destacat també per l'absència d'aplicacions pràctiques educatives i més motivadores. La música apareix en qualsevol cultura coneguda, però no en totes s'ha desenvolupat l'escriptura. És a partir d'aquest punt de vista, on surt aquesta pregunta: ¿Per què el procés artístic musical es considera com un dels millors vehicles per a l'adquisició de la interculturalitat? (Bernabé. M, 2012). Doncs, un dels principals motius és que, la música, es troba molt present en la realitat que envolta a totes les persones, més que altres manifestacions culturals, així doncs, i tenint en compte el context en el que actualment ens trobem, quasi tota la música que escolten els nens i les nenes es troba influenciada en gran part per altres cultures, però ells i elles no se n'adonen. Així mateix, en

aquest procés musical, es desenvolupen de forma individual, tres pilars considerats indispensables a l'hora d'enfrontar situacions interculturals, com són, el desenvolupament personal, el qual afavoreix les relacions interpersonals d'autoestima, comunicació i resolució de conflictes; l'adquisició de valors, tant per part del professorat com per part de les famílies i, per últim, el coneixement de la pròpia cultura i el d'altres cultures. En aquest últim, com afirmen, Joseph Siankope y Olga Villa (2004), "El conocimiento de la cultura musical de un pueblo ofrece muchas posibilidades de encuentro. La amplitud de este campo: instrumentos, danzas, canciones, letras, etc, nos permite adentrarnos en la historia común" (p.13), amb la finalitat d'aconseguir d'aquesta manera que, tota la comunitat educativa es senti inclosa.

La música, també està considerada una de les set intel·ligències de la persona que, contribueix a l'adquisició de nous coneixements, i desperta aspectes de les persones com la sensibilitat, l'esperit crític, la curiositat, restablir vincles i afavorir el respecte entre els individus d'una mateixa i d'altres cultures (Gardner, 1983). A més, evita actes d'exclusió social i afavoreix una interculturalitat entre l'alumnat molt enriquidora, doncs, tots i totes coneixen i han tingut experiències relacionades amb aquesta, que comparteixen entre ells/elles, formant-se al mateix temps tant musicalment, com persones respectuoses i d'acceptació cap a les diferències i, afavoreixen les situacions de diàleg i moments d'igualtat entre l'alumnat.

En l'educació primària, moltes vegades, es troben dificultats a l'hora de dur a terme una adaptació, en relació a la quantitat de diversitat cultural que s'hi troba, ja sigui, tant pel que respecta a la llengua de cadascun dels/les alumnes com, per la cultura a la que pertanyen, arribant al punt de necessitar nous plantejaments que permetin inculcar una vida basada en les diferències de l'entorn. D'aquesta manera, l'escola passa a ser el principal lloc d'encontre entre l'alumnat de procedències diverses, i per tant, d'integració social, cultural i personal, sent la música, la manifestació cultural que tenen més a prop, i en molts d'ells i elles és l'essència de socialització de molts grups ètnics (Jones Kreutzer, 2000).

3.3. Unió entre la cultura gitana i l'africana.

Aquest projecte, després d'observar el context de l'aula, es centrarà principalment en la cultura africana i en la cultura gitana, mostrant alguns elements més característics de cadascuna individualment i aquells que tenen les dues en comú i que resulta més desconegut per a l'alumnat.

Històricament, les persones que pertanyien a la cultura africana o a la cultura gitana, eren considerades minoria on, uns eren nombrats esclaus de per vida, i els altres eren nombrats "lliures" però havien de fugir, ja que, aquesta situació agreujava en gran mesura les persecucions cap a aquests. Des del segle XIV, la música d'origen africà, ja siguin ritmes, danses o cants, es van anar introduint poc a poc en España pels 90.000 esclaus, homes i dones, que arribaven forçats, principalment a ciutats de la baixa Andalusia i a la zona mediterrània espanyola, desplaçant-se altres cap a Amèrica. Així mateix, en la zona dels ports baix andalusos, es podia

observar la gran diversitat de músiques que es formaven, doncs, hi intervenien altres cultures que es trobaven en la mateixa situació manifestant d'aquesta manera el que sentien a través de la música i la dansa, com els gitanos, que acollien als no desertors que es trobaven allí, cosa que afavoria aquest intercanvi musical. D'aquesta forma, no solament introduïen la seva música en total plenitud en aquesta ciutat, principalment pels carrers, cafès, etc, sinó que, també va anar adoptant gran part dels cants i dels balls populars de la música espanyola que es trobaven en aquell moment, així com diferents instruments que desconeixien i que els cridava l'atenció, però sempre tenint com a principal, el so dels seus tambors, els ritmes i les cançons pròpies de la seva cultura.

Tots aquests elements coneguts de la cultura africana, van tenir continuïtat durant els segles XVI i XVII, però, encara que va arribar un punt en el que poc a poc aquesta anava desapareixent, des d'Amèrica arribaren altres ritmes africans que afavoriren el seu ressorgiment, fent memòria de que durant molts anys, membres d'aquesta cultura, ja foren esclaus o no, han ofert una gran aportació musical a Espanya. A més, l'èxit d'aquest ressorgiment va ser tan gran que fou considerat com una revolució de la música, tal i com comenta Eloy Martín, professor d'història moderna en la Universitat de Pompeu Fabra, "[...] fue de extraordinaria importancia para la música andaluza, ya que favoreció que estos elementos africanos y afroamericanos pudieran entrar a formar parte de lo que en breve llegaría a ser conocido como flamenco." Així mateix continua dient que, "[...] los gitanos, incorporaron a su repertorio musical, buena parte de los bailes y cantos de origen africano, ya fuesen los que llegaron directamente de África, ya fuesen los que llegaron posteriormente vía América."

És interessant també, fer incís en un altre tipus de música que va sorgir amb molta força gràcies a aquest punt d'inflexió entre la coexistència de diverses cultures, però principalment per les aportacions de la cultura africana, com és el Jazz. Peñalver diu:

Los cantos de trabajo representan la manifestación musical más primitiva y propia de la cultura africana que favoreció el desarrollo del jazz. Acompañaban el duro trabajo de los esclavos africanos tanto en las plantaciones de maíz, algodón, en la construcción del ferrocarril y todo tipo de esfuerzos físicos (Peñalver, 2011: 42).

Tant en unes cultures com en altres, la improvisació era l'element clau per a crear les seves cançons, doncs, era habitual que no es repetiren ni els mateixos ritmes, ni les mateixes lletres. Així doncs, pel que fa al Jazz, amb l'adquisició de diversos instruments, els negres traslladaren el que cantaven als instruments de forma imitativa, doncs, mostraven una carència de formació musical, fent possible mitjançant la fusió d'elements africans i europeus, una nova relació entre el ritme, la melodia i l'harmonia (Peñalver, 2011, p:69-85).

Actualment, encara es continua mantenint aquests ritmes, cançons i danses, mitjançant el fandango, el flamenc, el jazz etc, però no està reconeguda l'opció d'una tradició africana darrere

d'aquest procés de formació, tal i com afirma, Miguel Ángel Rosales, director del documental "Gurumbé. Canciones de tu memoria negra", el qual parla de l'influència que ha tingut la cultura africana en l'espanyola i, actualment, continua sense fer-se visible que "La señal de identidad de Andalucía, el flamenco, està impregnada de cultura africana".

4. CONTEXT DEL CENTRE I DE L'AULA

El Castàlia, és un col·legi públic, situat al carrer Maestro Caballero nº33 a Castelló de la Plana. És un centre que es troba envoltat de tendes d'alimentació, parcs, prop hi ha un centre de salut, altres tipus de tendes més materials..., i al que es pot arribar fàcilment, ja que, al costat hi ha una parada d'autobús. A més, es troba subvencionat per la Generalitat Valenciana, i oferta places per a nens i nenes des dels 3 fins els 12 anys, es a dir, des del primer curs d'Educació Infantil, fins l'últim curs d'Educació Primària.

Una altra de les seves característiques, és que, admet a alumnat amb diversitats funcionals de barris que es troben més allunyats d'aquest, ja que, no hi poden assistir a qualsevol centre i accedeixen a l'escola per dictamen d'escolarització, podent arribar a l'escola, per mitjà d'un autobús especialitzat que realitza la trajectòria d'anar de casa de cadascun d'aquests nens i nenes fins l'escola, i després de l'escola fins a casa seva. També, compta amb un Programa d'Immersion, aprovat pel consell escolar el curs 1991-1992, que té com a finalitat la incorporació progressiva del Programa Plurilingüe PPEV, per la quantitat d'alumnat immigrant castellanoparlant. Per aquesta raó, ens trobem davant d'un centre amb dues línies.

En el pas del temps, s'ha anat incrementant la problemàtica de comunicació amb famílies d'origen romanès i subsaharià, ja que, la seva llengua materna és aquesta mateixa, i pel que fa a l'alumnat, tant en la seva vida social com en la familiar, entra en contacte amb la llengua castellana i amb la seva pròpia llengua materna, però pel que fa al valencià, no forma part d'aquest entorn.

En quan al context de l'aula s'aplicarà a nens i nenes de 3r de primària. En aquest cas hi ha dos línies, es a dir, tercer A i tercer B, i la classe de música que és on es desenvoluparà aquest TFG és una hora de desdoble, per la qual cosa, l'aplicació de cada sessió es durà a terme dos vegades, la primera, en la meitat del grup A i del grup B, i la segona, en l'altra meitat del grup A i del grup B, en total uns 36 alumnes entre les dues classes.

Tant en el grup A com en el grup B hi ha una gran diversitat, tant cultural, com pel que respecta a nens i nenes amb Necessitats Educatives Especials (NEE). En el primer grup en el que treballaré, hi ha una nena amb problemes motors, i encara que de vegades es cansa quan està molta estona caminant i s'ha de seure, les activitats programades les pot dur a terme perfectament, realitzant les corresponents adaptacions en el cas que fora necessari; un nen amb Síndrome de Williams que pot dur a terme totes les activitats programades sense ningun tipus d'adaptació i un altre nen el qual té un Trastorn del Llenguatge i presenta pinzellades d'Autisme. Per altra banda, en el segon grup, trobem a una nena amb una discapacitat motriu en plurideficiència, amb la que dependent de l'activitat que es dugui a terme, es realitzaran una sèrie d'adaptacions i, un nen amb

una paràlisi cerebral infantil, discapacitat motora amb plurideficiència, amb el que també es duran a terme les adaptacions que siguin necessàries.

5. METODOLOGIA

5.1. Proposta d'intervenció educativa a l'aula

5.1.1. Per què es realitza aquesta proposta i quin és el seu objectiu?

En la metodologia que es durà a terme, els temes transversals seran uns dels principals factors a tenir en compte. Encara hi ha escoles, que es basen cegament en els continguts establerts al currículum, i no donen importància a altres aspectes que es troben immersos en aquests, els quals, inclús, són més rellevants, en quan al desenvolupament de la pròpia persona, que els altres. Així mateix, cada vegada més al món de l'educació, la novinguda d'alumnes provinents de països diversos, fa que sigui necessari, afavorir d'aquesta forma, tal i com ho puc observar en ambdós grups en els que tractaré, el respecte, la tolerància, la solidaritat, la llibertat... Tots aquests aspectes, no solament s'han de treballar dintre d'un aula, sinó que també és necessari que es tracten fora, doncs, tal i com diu Peñalver:

Quando analizamos los grandes conflictos de nuestro mundo, de nuestra sociedad, nos encontramos con situaciones de violencia, discriminación, desigualdad, consumismo, degradación del medio ambiente, hábitos contrarios a la salud, etc., debemos introducir en el currículo de nuestros centros educativos un tipo de enseñanza que responda a estos problemas sociales y que tenga presente la formación en valores básicos. (Peñalver, 2010: 153)

Aquesta proposta d'intervenció l'he centrada principalment en la música com element necessari per a propiciar un bon desenvolupament intercultural i al mateix temps tractar aquests temes transversals, destacant la importància de conviure en societat, sense tindre en compte l'ètnia, la "rasa", la cultura o el nivell econòmic al que pertany cadascú, per mitjà de la conversa, la comunicació, i en aquest cas, per mitjà de la música.

La música és un element en el que les persones creixem, es a dir, des de que som menuts, portem el ritme de forma innata, mitjançant els batecs del nostre cor, els diferents sons que realitzem per a intentar transmetre allò que sentim, convertint-se aleshores, en un mitjà de comunicació, fins que adquirim la nostra pròpia expressió de llenguatge. Per altra banda, un dels elements que es trobarà també molt present serà la improvisació, a través de diverses activitats, per exemple, el ritme, el qual serà el primer element que s'introduirà, danses, cançons, inclús tonalitats diverses mitjançant la veu, afavorint la creativitat i l'originalitat, fent que l'alumnat invente la seva pròpia música, i on destaquen diversos autors com Kodaly, Willems, Orff, Dalcroze i Martenot, que, encara que les seves metodologies són diferents, coincideixen en la idea de que

aquest concepte d'improvisació, és rellevant dintre de l'àmbit musical i, per a dur a terme un bon desenvolupament d'aquest, com es pot observar a les diverses taules de Peñalver, (2013, p: 8-10).

En el grup en el que treballaré, la diversitat cultural es troba molt present, destacant la cultura gitana, i sent minoria la cultura africana. És per aquest motiu que he decidit treballar ambdues cultures, sempre des d'un plantejament pràctic, fent-los veure que tenen molts aspectes en comú, i que les diferències són un punt a favor en l'aprenentatge, mitjançant, per exemple, el treball en grup, fomentant la participació i el treball cooperatiu de tot l'alumnat, encara que en la primera sessió de cada cultura, i en l'última sessió (la setèima) duran a terme una activitat inicial, on hauran d'omplir un qüestionari i, el completaran individualment. Cadascun d'aquests grups són diferents en cada sessió, amb la finalitat de que tots i totes treballen amb tothom, fomentant un major intercanvi de coneixements i d'experiències, així com una relació de respecte i d'inclusió. Entre aquests, trobem alguns alumnes que presenten algun tipus de diversitat funcional, com és el cas d'un nen amb paràlisi cerebral infantil, discapacitat motora amb plurideficiència, dos nenes amb una discapacitat motora, on, en una més accentuada que en l'altra, un nen amb síndrome de Williams i un altre que presenta un Trastorn del Llenguatge amb pinzellades d'Autisme. En algunes sessions, es duran a terme diverses adaptacions les quals s'especificaran en les taules d'activitats més avant, en canvi, en altres, no seran necessàries, ja que, les podran dur a terme sense cap dificultat. A més, en totes les sessions es farà ús de les TIC a mode de suport, ja sigui per a veure algun vídeo, per a escoltar una cançó o les diverses imatges a l'hora de presentar el PowerPoint.

Al llarg d'aquesta proposta, s'han utilitzat diverses ferramentes per a l'obtenció de dades tant qualitatives com quantitatives, com són el quadern de camp, l'observació directa i, diversos qüestionaris completats pels alumnes: un per a la cultura africana, altre per a la cultura gitana i, un últim, on s'inclouen les dues cultures, mitjançant els quals es recolliran els resultats de l'evolució de coneixements adquirits. Pel que fa a l'observació directa, en tot moment, s'aniran anotant les conductes i allò que ha dut a terme l'alumnat, recollint-ho, al mateix temps en el quadern de camp.

Finalment, després de tot allò mencionat abans, l'objectiu principal d'aquesta proposta d'intervenció respecte a la música i la interculturalitat, és, adquirir una major competència intercultural a través de la música i els seus ritmes, danses, instruments i cançons, afavorint la relació de les diverses cultures que hi coexisteixen en l'entorn. A més, dintre de cada taula d'activitats, es podran observar altres objectius més específics que no són comuns entre les diverses sessions, i també en la part d'activitats, de forma redactada, aquells objectius que són comuns a totes aquestes.

5.1.2. Participants

Com he comentat anteriorment, a l'aula comptaré amb l'alumnat de 3r A i de 3r B de Primària, on hi ha un bon ambient de treball, encara que de vegades es distorciona un poc i, on es pot observar una gran diversitat cultural dintre d'aquesta, així com tres nens i dos nenes que presenten diversitats funcionals, com Síndrome de Williams, paràlisi cerebral infantil, discapacitat motora, discapacitat motriu en plurideficiència i Trastorn del Llenguatge. A més, també intervindrà el professor responsable de la matèria de música, el qual intentarà ajudar en allò que en cada sessió i, també comptarem en una sessió puntual, com és la 6, amb dos alumnes de cinquè de Primària a l'hora de treballar el ball flamenc, les quals ensenyaran a l'alumnat alguns passos referent a aquest tipus de música, ja que assisteixen a classes de flamenc, i la mare d'una d'aquestes és la professora. A més, també en algun cas puntual, també participarà el meu tutor de pràctiques, a l'hora de deixar-me material o en presenciar aquesta posta en pràctica.

5.1.3. Temporalització

MAIG						
L	M	M	J	V	S	D
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

Aplicació del TFG

Últim dia de pràctiques

MAIG						
L	M	M	J	V	S	D
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

Cultura africana

Cultura gitana

Ambdós cultures

L'aplicació del TFG, tindrà una duració de set sessions, de 45 minuts cadascuna. Pel que fa a la posta en pràctica, la primera, segona i tercera sessió, es treballarà la cultura africana, en la quarta, quinta i sexta sessió es treballarà la cultura gitana o flamenca, i en l'última sessió, que és la setèima, es dedicarà a recopilar tots aquells elements tractats en ambdós cultures, i es mostraran aquells que tenen en comú, treballant-los al mateix temps, a partir d'una aplicació pràctica, tal i com s'ha dut a terme al llarg de totes aquestes.

Tal i com s'observa a les taules, aquesta proposta s'impartirà els dilluns i els dimecres a l'hora d'educació musical, es a dir, de 9:00 a 9:45 i de 9:45 a 10:30 els dilluns, i els dimecres de 12:30 a 13:15 i de 13:15 a 14:00, de tal manera que, s'inclouen els dos grups, per anar en el primer torn una part de l'alumnat, i en l'altre grup l'altra part de l'alumnat.

5.1.4. Activitats

Al llarg de cadascuna de les sessions que es duran a terme, es tractaran diverses competències com són la comunicació lingüística (CCLI), la competència digital (CD), la competència d'aprendre a aprendre (CAA), les competències socials i cíviques (CSC), el sentit d'iniciativa i esperit emprenedor (SIEE) i la consciència i expressions culturals (CEC) (**Annex 1**).

A més, com es tractaran dues cultures, l'estructura de cadascuna serà més o menys semblant, canviant alguns aspectes. Així doncs, pel que fa als objectius generals, pràcticament seran els mateixos, com són, comprendre i valorar el nostre món entenent la diversitat de tradicions, promoure el respecte i la solidaritat de cara a altres cultures i afavorir la cooperació i la integració a l'aula, a falta d'un altre objectiu que en totes les sessions canvia i es veurà reflectit en les taules d'activitats.

Aquest treball de fi de grau, està format per 7 sessions, amb una duració de 45 minuts cadascuna. La primera sessió de cada cultura, més teòrica i explicativa, mantindrà un esquema més o menys semblant, començant amb la presentació d'uns qüestionaris (individualitzats) (**Annex 2 i annex 3**), referent a diversos coneixements de la cultura i la música, que s'està tractant en el moment, deixant-los uns minuts per a que ho puguin completar, amb la finalitat de saber quins són els conceptes i coneixements previs que tenen i els que no, per a que, al final de les 7 sessions, passar un altre qüestionari amb les mateixes preguntes plantejades en els anteriors de les dos cultures (**Annex 4**) i, observar quina ha sigut l'evolució de l'alumnat en quan a coneixements. Després, mitjançant un PowerPoint (**Annex 5**), es destacaran aspectes rellevants de cadascuna d'aquestes cultures, per resoldre els dubtes que puguin tenir o clarificar allò que ells i elles pensaven, com són la seva situació geogràfica, la cultura, els instruments els quals es treballaran de forma més motivadora però diferent en cada sessió, tal i com es pot veure a la taula d'activitats, la música, el ritme, les cançons, l'ús d'aquesta música en diverses situacions quotidianes i, la relació que hi ha entre una cultura i l'altra mitjançant un xicotet debat en el que es llançaran diverses preguntes a l'aire respecte a una cultura a l'altra, fent veure a l'alumnat que aquestes dues cultures es troben molt relacionades. Tots aquests aspectes, aniran acompanyats de diverses imatges i diversos vídeos, els enllaços dels quals es trobaran en la part d'observacions a la taula d'activitats que s'observa més avall.

En aquestes dues sessions principals, tampoc serà necessari dur a terme cap variació ni cap adaptació per als nens i nenes amb Necessitats Educatives Especials, ja que, no requereix de cap moviment físic i tothom la pot dur a terme correctament. Però, per altra banda, en les sessions següents, sí que s'especificaran les diverses adaptacions en les taules corresponents d'activitats de cada sessió.

La segona sessió de cada cultura, també utilitzarà més o menys el mateix esquema en ambdues cultures, encara que hi haurà certs aspectes que seran diferents, i que es trobaran clarificats en cadascuna de les taules d'activitats. A l'hora de començar a introduir el ritme, en ambdues sessions, es treballarà en un primer moment la figura musical de la blanca, creant un ritme senzill

que hauran de tocar de forma repetida. Després s'introduirà la negra, establint el mateix procés que amb la blanca. I, finalment, es treballaran les corxeres, mitjançant el mateix treball que l'anterior. A continuació, en cadascuna de les sessions en les taules d'activitats, s'especifica mitjançant quina activitat es treballa aquest aspecte, i com es du a terme. I, finalment, les dues sessions finalitzen amb una xicoteta reflexió.

1a sessió: Aprenem la cultura africana!
<ul style="list-style-type: none"> • <u>Objectius generals</u> <ul style="list-style-type: none"> - Endinsar a l'alumnat en la música africana. • <u>Objectius específics:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Conèixer diversos elements de la cultura africana. - Conèixer els instruments tradicionals de la cultura africana. - Reconèixer la família a la que pertanyen els instruments. - Conèixer diferents ritmes i cançons d'Àfrica. - Observar aspectes en comú entre la cultura africana i la gitana.
<p>Desenvolupament:</p> <p>En aquesta sessió, tal i com he mencionat anteriorment explicant l'esquema que es seguirà en aquestes primeres sessions, la part dels instruments, es l'única diferent a l'altra sessió, doncs per a treballar aquest punt, després de veure el contingut d'aquesta part del PowerPoint, l'alumnat es situarà en petit grup i, escoltaran i veuran un vídeo d'una cançó, la qual engloba tots els continguts tractats anteriorment, observant al mateix temps la creació d'un Djembe (enllaç en observacions). Després, se'ls repartirà una sèrie de fitxes amb diversos instruments dibuixats, en altres, paraules on hi haurà escrit el nom de l'instrument i, per últim, el nom de la família a la que pertanyen. A continuació, hauran de relacionar d'aquests instruments que se'ls ha repartit en les fitxes, alguns dels que pensen o vegin que han sonat, el seu nom i la família a la que pertanyen (Annex 6).</p>
<p>Material:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Disposició d'ordinador - Projector d'aula - Fulls i papers de colors - Qüestionari
<p>Observacions:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Enllaç cançó: https://www.youtube.com/watch?v=Kyq5bZth-sE - Instruments (enllaços en annex 7) - Hàbits: https://www.youtube.com/watch?v=IVPLluBy9CY&list=RDIVPLluBy9CY&index=1

2a sessió: Ritme africà!
<ul style="list-style-type: none"> • <u>Objectius generals:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Endinsar a l'alumnat en el ritme africà. • <u>Objectius específics:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Reforçar figures musicals com la blanca, la negra i les corxeres. - Conèixer el ritme africà mitjançant situacions pràctiques amb el propi cos i instruments

de percussió.

- Afavorir la creativitat en la creació de ritmes.
- Fomentar la cooperació i la integració, mitjançant el treball en grup.

Desenvolupament:

En aquesta sessió, l'esquema de la qual es menciona més a dalt, tenint com a element canviant que, en un primer moment, l'alumnat es situarà assegut al terra, en xicotets grups de 5 persones al voltant d'un cercle de plàstic, per simbolitzar el Djembe, instrument africà, i cadascun d'ells tindrà una baqueta. A continuació, es du a terme la preparació per a tocar un ritme, mitjançant les diverses figures musicals mencionades anteriorment i, una vegada tots aquests ritmes senzills queden assolits, intentaran colpejar-los tots dintre d'un mateix ritme, tot l'alumnat a la vegada.

Després, es mostrarà als alumnes i les alumnes, un vídeo, mitjançant el qual es treballarà el ritme africà (enllaç en observacions). Començaran amb el primer ritme que surt, el qual resulta molt bàsic, i després continuaran amb el ritme que segueix a aquest primer (quan toca l'esquella), el qual, resulta un poc més complex. Per a treballar-lo s'anirà poc a poc. S'introduirà per parts fins completar aquest ritme, que poc a poc s'anirà complicant, doncs la rapidesa augmentarà. Així mateix, una vegada ja han practicat aquest ritme, s'intentarà que tota la classe el toque a la vegada, començant de forma lenta i continuant més ràpid.

Per a finalitzar la sessió, crearan ells i elles mateixos el seu propi ritme, utilitzant aquestes tres figures musicals proposades al principi, i el qual hauran de mostrar a la resta dels companys i companyes

(Annex 8)

Variacions:

Com a variacions, podran canviar l'instrument mitjançant el qual reproduïen el ritme, com per exemple: amb palmes, relacionant aquesta música amb la flamenca, amb bongos, tambors...

Material:

- Cercles de plàstic
- Baquetes de fusta
- Instruments de percussió
- Disposició d'ordinador
- Projector d'aula

Atenció a la diversitat:

En aquesta sessió l'única adaptació que es durà a terme és per al nen que presenta una paràlisi cerebral infantil, discapacitat motora amb plurideficiència del segon grup, el qual va amb cadira de rodes. En aquest cas, en canvi d'asseure's al terra, cosa que no pot, el situarem en la taula adaptada per a ell que hi ha a l'aula i, la resta dels components del grup, s'asseuran al voltant d'aquesta amb cadires, amb la finalitat de que tothom pugui dur a terme sense cap tipus de problema l'activitat, i gaudir d'aquesta

(Annex 9)

Observacions:

- Enllaç vídeo: <https://www.youtube.com/watch?v=Kyq5bZth-sE>

3a sessió: Cantem i ballem!

- Objectius generals:
 - Endinsar a l'alumnat en el cant i la dansa africana.
- Objectius específics:
 - Conèixer el ritme africà mitjançant la dansa.
 - Fomentar la creativitat a partir de la creació de ritmes i danses.
 - Afavorir la cooperació i la integració en l'elaboració de diverses danses.
 - Aplicar l'ús d'instruments de percussió.
 - Utilitzar el cos com a mitjà d'expressió.

Desenvolupament:

En aquesta sessió, es durà a terme, l'aplicació d'una cançó amb la seva lletra, la qual consisteix en una primera veu, i una altra que repeteix el que aquesta primera diu, i la creació d'una dansa elaborada pel propi alumnat.

En primer lloc, se'ls presentarà la lletra de la cançó que escoltaran més avant, on, primerament, serà llegida. A continuació, escoltaran solament l'inici de la cançó, es a dir, la primera vegada que canta, sense arribar a les repeticions que du a terme (enllaç 1, en observacions) i podran veure, al mateix temps, la lletra d'aquesta, la qual aniran cantant.

Després, es jugarà a una espècie de joc de l'espill en tot el grup, el qual consistirà en que una persona serà la veu primera i la que realitzarà moviments i ritmes, i l'altra serà la segona veu que repeteix el que diu la primera imitant també els moviments i ritmes que du a terme el seu company. Aquest procés es realitzarà diverses vegades i es canviarà el rol, qui estigui imitant i cantant la segona veu, serà la persona que realitzi els moviments o ritmes i passarà a tenir la primera veu, i l'altra persona a l'invers, serà qui imite moviments i ritmes i passarà a tenir la segona veu.

Per finalitzar, mantenint el gran grup, el professor/a, adquirirà la primera veu, donant pas a cantar la lletra sobre la base instrumental (enllaç 2, en observacions), al mateix temps que realitzarà moviments i canviarà el to de veu mentre canta; pot començar a cantar amb un to normal, i després cantar-la amb un to suau de veu, o inclús, combinar diferents tons.

La primera veu, la tindrà adquirida el professor/a durant poc de temps, ja que, a cada repetició serà un dels/les alumnes qui cantarà amb un to diferent i realitzarà moviments o ritmes, i la resta el repetirà, fins completar tota la roda, i l'última la cantaran i ballaran tots a la vegada.

Variacions:

- Els moviments o ritmes, es duran a terme amb parts del cos diferents.
- La cançó quan estan en el grup de classe, podrà ser acompanyat per instrumentació de percussió.

Material:

- Instruments de percussió
- Disposició d'ordinador
- Projector d'aula

Atenció a la diversitat:

En aquesta sessió, jo mateix, junt al professor de música i la resta de l'alumnat, ajudarem a aquests nens i nenes a que no es sentin fora del grup. Pel que fa al nen amb paràlisi cerebral infantil, discapacitat motora amb plurideficiència, a l'hora de cantar, la persona que estigui amb ell, retransmetrà el que vol dir,

com ho vol dir, i el moviment que hi vol fer; en el cas de la nena amb discapacitat motora, s'asseurà en una cadira, doncs no pot estar de peu parada, aleshores, també hi haurà alguna persona amb ella per a ajudar-li en el que necessite, tant a l'hora de ballar realitzant moviments amb els braços i amb els peus en la mesura del que ella pugui, com a l'hora de cantar. Finalment, en la nena que té problemes motors, també hi haurà una persona amb ella, encara que ella ho controla molt bé, però en el cas de ballar, en el cas de que es cansi d'estar dreta s'asseurà en una cadira, i realitzarà els moviments que vulgui.

Observacions:

- 1. Enllaç lletra cançó: <https://www.youtube.com/watch?v=IVcf9jXohiY>
- 2. Enllaç base cançó: <https://www.youtube.com/watch?v=FOY9fLm3eYI>

4a sessió: Aprenem la cultura gitana.

- Objectius generals:
 - Endinsar a l'alumnat en la música gitana.
- Objectius específics:
 - Conèixer els instruments tradicionals de la cultura gitana.
 - Conèixer els diferents ritmes i cançons gitanes.
 - Fomentar l'aprenentatge de diversos conceptes mitjançant el joc.
 - Observar aspectes en comú entre la cultura gitana i l'africana.

Desenvolupament:

En aquesta sessió, com és la primera a tractar en referència a aquesta cultura, es durà a terme l'esquema que he explicat anteriorment. Pel que fa a la part dels instruments, es disposarà d'una sèrie d'instruments referents a la música gitana, els quals, en un primer moment sonaran i l'alumnat ha d'endevinar quin és mitjançant el so, i relacionar-lo amb la família a la que pertanyen. Després, se'ls mostraran diversos tipus de palos flamencs, i escoltaran diverses cançons, així doncs, hauran de saber relacionar els diversos palos amb les cançons que sonen.

Material:

- Disposició d'ordinador
- Projector d'aula
- Caixó, guitarra, castanyoles...
- Qüestionari

Observacions:

- Cant boda gitana: <https://www.youtube.com/watch?v=6z3TqA2ze9U>
- Instruments i tipus de balls (**enllaços en annex 10**)

5a sessió: Fem ritme!

- Objectius generals:
 - Endinsar a l'alumnat en el ritme de la música gitana.
- Objectius específics:
 - Reforçar figures musicals com la blanca, la negra i les corxeres.
 - Conèixer el ritme de la buleria mitjançant situacions pràctiques amb el propi cos i instruments de percussió.

- Conèixer el caixó i utilitzar-lo en diverses creacions rítmiques.
- Conèixer els dos tipus de palmes més representatives, i aplicar-lo en la pràctica de ritmes.
- Fomentar la creativitat, a partir de la creació de diversos ritmes.

Desenvolupament:

En aquesta sessió, l'esquema a tractar es troba explicat anteriorment, amb la qual cosa que, els aspectes que canvien en aquesta és que, en un primer moment, s'explicarà la correcta posició del cos i de les palmes, per a poder palmejar correctament, ja que és de gran importància. També s'introduiran dos tipus de palmes que es sol realitzar en aquest tipus de música, com son l'oberta i la tancada, explicada en el vídeo des de el segon 0:40 fins el minut 1:53 (Enllaç 1 observacions).

A continuació, es deixarà una estona per a que l'alumnat pugui anar provant aquests dos tipus de palma i comprovar si la seva posició és l'adequada per a fer-les sonar. Després, es du a terme la preparació per a tocar un ritme, mitjançant les diverses figures musicals mencionades anteriorment.

Una vegada aquests ritmes, mitjançant els dos tipus de palmejades, es troben assolits, s'introduirà el ritme de la buleria, on hi ha colps més forts i més suaus, els quals es representaran amb taps de botelles: els colps més forts equivaldran a un tap més gran, i els colps més suaus, equivaldran a taps més menuts (exemple enllaç 2 d'observacions).

Aquest procés, el duran a terme tots a la vegada, però després, per grups de 5 o 6 persones, inventaran un altre, intentant aconseguir que tot el grup palmeje el ritme a la vegada (**Annex 11**).

Quan ja estiga més o menys assolit, alguns alumnes de forma aleatòria i rotativa, seran els encarregats de tocar un ritme en el caixo, al mateix temps que, la resta de companys/companyes, tocaran les palmes seguint-lo, creant entre tots un ritme flamenc.

Variacions:

Es tocarà amb altres instruments o materials.

Material:

- Instruments de percussió
- Taps de plàstic
- Disposició d'ordinador
- Projector d'aula

Atenció a la diversitat:

En aquesta activitat, les adaptacions que es duran a terme, en el cas del nen que té una paràlisi cerebral infantil, discapacitat motora amb plurideficiència i va amb cadira de rodes serà que, a l'hora de tocar la caixa, la subjectaré en l'aire, i ell tocarà i, en el cas de la nena que té una discapacitat motora més alta, i no pot tocar molt bé les palmes, em situaré al seu costat i l'ajudaré a que pugui tocar el ritme corresponent, i després, també serà ajudada a l'hora de tocar la caixa.

Observacions:

- 1r Enllaç: <https://youtu.be/rzRkAoDfOdY>
- 2n Enllaç exemple del ritme amb taps: <https://www.youtube.com/watch?v=vOLSGUhJkX0>

6a sessió: Ballem i cantem

- Objectius generals:

- Endinsar a l'alumnat en el cant i la dansa gitana.
- Objectius específics:
 - Conèixer el ritme de la rumba mitjançant la dansa.
 - Fomentar la creativitat a partir de la creació de ritmes i danses.
 - Afavorir la cooperació i la integració en l'elaboració de diverses danses.
 - Aplicar l'ús d'instruments de percussió.
 - Utilitzar el cos com a mitjà d'expressió.

Desenvolupament:

En aquesta sessió, parlarem un poc d'un tipus d'estil que es troba dintre del flamenc, com és el "tango". És comptarà amb dues nenes de cinquè de Primària, les quals van a classes de ball flamenc i dominen aquest tipus de pal. Així doncs, ensenyaran a la resta alguns passos senzills per a que repetint-los diverses vegades, queden més o menys assolits.

Una vegada aquest pas ja s'ha completat, amb el caixó s'acompanyarà aquest ball, tocat per l'alumnat aleatòriament i, després, es donarà pas a la cançó en la que primer, es preguntarà a l'alumnat si coneixen alguna rumba cantada, i en el cas de que no en coneguin cap, se'ls proporcionarà una. L'escoltaran diverses vegades, i l'aniran cantant.

Finalment, es posarà en pràctica el ball, la cançó i l'instrumentació, creant una xicoteta coreografia.

Variacions:

- La percussió també es podrà realitzar mitjançant diverses parts del cos.
- Els diversos grups poden anar variant.
- Els grups dependran de la quantitat d'alumnes que hi assisteixen a classe.

Material:

- Instruments de percussió
- Disposició d'ordinador
- Projector d'aula

Atenció a la diversitat:

En aquesta sessió, l'atenció a la diversitat es centrarà més en els moviments. Els passos que es realitzaran, seran adaptats per a que l'alumnat amb discapacitats motores, en la mesura de lo possible i amb ajuda, puguin realitzar-los. Per altra banda, per al nen amb la paràlisi cerebral infantil, discapacitat motora amb plurideficiència que va amb cadira de rodes, serà dirigit o bé per un alumne/a o bé pel professor/a, desplaçant-lo amb la cadira simulant els passos, ja que, els braços i les mans, en la mesura de les seues possibilitats sí que les pot moure.

Observacions:

- Cançó: <https://www.youtube.com/watch?v=c-NFv0HFVD4>

7a sessió: Música africana i música gitana!

- Objectius generals:
 - Endinsar a l'alumnat en ambdós músiques.
 - Comprendre i valorar el nostre món entenent la diversitat de tradicions.
 - Promoure el respecte i la solidaritat de cara a altres cultures.
 - Afavorir la cooperació i la integració a l'aula.

- **Objectius específics:**
 - Practicar la unió d'aquestes dues cultures musicals.
 - Fomentar la creativitat a partir de la creació de ritmes i danses.
 - Afavorir la cooperació i la integració en l'elaboració de diverses danses.
- Aplicar l'ús d'instruments de percussió

Desenvolupament:

Aquesta serà l'última sessió del TFG, en la qual, es durà a terme una recopilació de tot allò que hem vist en ambdues cultures, de forma més lliure.

En primer lloc, repassaran de forma generalitzada, els aspectes més teòrics que em vist, mitjançant la posta en comú. Després, també es recordaran els ritmes, les danses i les cançons que han vist fins al moment. I com a activitat final es durà a terme un joc, en el que es situaran en grups de 5 o 6 persones i, sobre una taula hi trobaran, un grup de paperets verds en els que hi estaran escrites les paraules de: ritme, cançó i dansa; altre grup de paperets grocs en els que solament hi haurà un que tingui una paraula escrita com és, caixó, i els altres tindran una creu, i un altre grup de paperets taronja, i, per últim, en els paperets taronja hi haurà escrit: gitana o africana.

En cada grup hi haurà una persona encarregada que agafarà un paperet taronja i un altre verd i, després cada membre de l'equip agafarà un paperet groc. D'aquesta forma cooperativa escolliran un nom de grup, hauran de realitzar una xicoteta creació i una vegada ho tinguin clar, i l'hagin practicat, cada grup mostrarà a la resta dels seus companys i companyes.

Per últim, se'ls tornarà a passar un qüestionari, en el que hi haurà una barreja de preguntes referents a aquestes dues cultures, per a observar quins són aquells coneixements que han millorat respecte a cadascuna d'aquestes i, quines no (**Annex 12 i annex 13**).

Variacions:

A més del caixó o del tambor, es podrà utilitzar qualsevol altre instrument disponible a l'aula.

Material:

- Instruments de percussió
- Qüestionari

Atenció a la diversitat:

És durà a terme la mateixa adaptació que en les sessions de ballar i cantar.

Observacions:

5.2. Seguiment de la intervenció

Pel que fa a la primera sessió, tant de la cultura africana com la de la cultura gitana, he començat repartint-los un qüestionari referent a aspectes generals, (en la 1ª sessió a la cultura africana, i en la 4ª sessió a la cultura gitana), abans d'explicar cap contingut per observar aquells elements que coneixen i els que desconeixen. He de dir que, malgrat que són un poc més teòriques, aquestes dues sessions han anat molt bé, ja que, l'alumnat ha fet moltes intervencions, tant per a preguntar els aspectes que no coneixien com per a contar experiències pròpies. D'aquesta manera, mentre els anava explicant mitjançant un PowerPoint que he elaborat, acompanyat d'imatges, vídeos i diverses cançons, s'ha creat un ambient de diàleg on mostraven molt d'interès i eren ells mateixos

els qui responien a les qüestions dels altres. També els he mostrat vídeos respecte a la música, quan l'utilitzen, danses...i en quan als instruments, pel que fa a la cultura africana, han dut a terme una activitat de relacionar-los amb el seu nom i la família a la que pertanyen, i en quan a la cultura gitana, s'ha disposat de diversos instruments, els quals he fet sonar amb la finalitat de que l'alumnat endevinés quin era i la família a la que pertany. Aquestes activitats, les han dut a terme en grup, les quals han obtingut un bon resultat, doncs, mitjançant la cooperació, el diàleg i el respecte entre ells i elles, s'han pogut coordinar molt bé. Sí que és cert que, en el segon grup, he anat un poc més tranquil·la explicant, doncs, en el primer grup estaven un poc alterats i m'interrompien de volta en quan.

En quan a la segona sessió de la cultura africana, hem treballat el ritme mitjançant la pràctica d'aquesta. S'han elaborat grups, i asseguts al terra al voltant d'un cercle de plàstic i unes baquetes a la mà, han començat a practicar, primer tocant blanques, després tocant negres i finalment corxeres. La veritat que m'he sorprès per què la majoria coneixia les notes, la seva duració, i portava el ritme. Per altra banda, hi havia alumnes que no controlaven tant el ritme, la qual cosa, m'ha fet agafar com a base, un metrònom per a que seguiren contínuament un ritme estàndard i no anaren més ràpids o més lents. Després, els he posat un vídeo on apareixien diversos ritmes al llarg d'aquest, però nosaltres solament hem treballat el primer què era molt senzill, i el segon el qual, era un poc més complex. I, finalment, han elaborat ells mateix un ritme el qual han exposat sense cap problema a la resta de companys/es.

Aquesta sessió, m'ha transmès molt bona sensació, doncs, als nens i les nenes que els costava un poc més aconseguir tocar el ritme, els companys/es que es trobaven al seu mateix grup, l'ajudaven i fins que no li sortia continuaven insistint. Aquest fet, és molt important, doncs, la diversitat cultural que hi ha en aquests dos grups és molt alt, i l'ajuda que es donen els uns als altres m'ha fet veure que el respecte de cara a altres cultures (encara que de vegades fan algun comentari fora de lloc, el qual és corregit immediatament), l'han assimilat.

He hagut d'adaptar la sessió per al nen amb paràlisi cerebral, discapacitat motora amb plurideficiència, fent que el seu grup realitzara la mateixa tasca però tenint el cercle damunt d'una taula. D'aquesta manera, aquest nen ha pogut seguir el mateix ritme que tots, amb un somriure en la cara, cada vegada que tocava amb la baqueta.

La quinta sessió que correspon a la segona de la música gitana, ha sigut un poc diferent a aquesta, doncs, igual que en l'anterior també s'ha treballat el ritme, en aquesta hem començant introduint dos tipus de palmes que són les més freqüents trobar-nos en la música flamenca. Hi havia alguns alumnes que ja les coneixien, fent a continuació una demostració a tots els companys/es, els quals han estat un moment intentant practicar-les, així com la seva posició. Després han dut el ritme de blanques, negres i corxeres però amb les mans, i després mitjançant diversos taps, grans i menuts, cada grup ha creat el seu propi ritme, a la vegada que el

palmejaven, i han mostrat a la resta dels companys/es quan l'han tingut clar. Si algun grup no s'aclaria molt bé, el que hem fet ha sigut agafar una frase, com per exemple, "el vaso de agua es para beber", i donar-li l'entonació del seu ritme, ja que, amb lletra els ritmes s'adquireixen d'una millor forma.

La imaginació d'aquest alumnat, en aquesta activitat ha sigut molt gran, hi havia ritmes senzills, però hi havia d'altres molt elaborats, i també de forma cooperativa, han arribat a un acord, ajudant als seus companys/es fins completar aquest pas.

En la tercera sessió de la música africana, hem tractat el ball i el cant, cosa que els ha encantat, i una setmana després d'haver dut a terme aquesta sessió encara la continuen cantant cada vegada que entrem a l'aula de música o cada vegada que em veuen. Aquest fet, sincerament, em plena de satisfacció. Hem començat la sessió llegint la lletra de la cançó, la qual era molt senzilla i enganxosa, i després l'he anat cantant frase per frase (solament hi havia 4 frases), i ells l'anaven repetint. Després, hem introduït la música per a que escoltaren l'entonació que tenia aquesta i l'han anat cantant i practicant al mateix temps. En un primer moment tenia una activitat pensada per a dur a terme, però que no l'he realitzat, doncs, en aquell moment la situació requeria un altre tipus d'activitat. D'aquesta manera, ens hem posat tota la classe en cercle i hem creat una dansa per a aquesta cançó, on una persona realitzava un moviment i cantava la cançó i la resta l'havia d'imitar, així fins completar la roda, i després, hem fet el mateix però canviant el to de veu.

Pel que fa a la sisena sessió que correspon a la tercera de la cultura gitana, hem tingut el plaer de comptar amb dues alumnes de cinquè de Primària, les quals dominen la dansa d'aquest tipus de música. En un primer moment han fet una demostració, amb una cançó de fons i elles ballant, i es podia observar com la resta de l'alumnat, les mirava atentament, sense voler perdre's cap pas del ball, i comentant entre ells/elles aspectes que els cridava l'atenció. Després ens han ensenyat alguns passos, una nena s'ha situat amb els xics incloent el professor de música, i l'altra s'ha quedat amb les xiques, incloent-me a mi, i hem estat practicant una estona, fins que més o menys els hem aconseguit fer. A continuació, li hem posat ritme a aquest ball, doncs, tres alumnes, escollits al atzar, han sigut els encarregats de tocar la caixa gitana mentre la resta ballava allò que ens havien ensenyat aquestes dues nenes.

Així mateix, en la sessió de la dansa africana i de la cançó, he estat més pendent del nen amb paràlisi cerebral, discapacitat motriu amb plurideficiència, doncs, no pot parlar molt alt, ja que per a fer-ho, ha d'agafar molt d'aire i li costa, aleshores, he estat amb ell en tot moment retransmetent allò que dia, i els moviments que volia fer. En la sessió de la dansa gitana, no ha assistit i no s'ha fet cap tipus d'adaptació, encara que sí que es cert que, en tot moment les nenes que tenen un problema motor, tenien sempre una cadira prop per si es cansaven i es volien seure.

Finalment, la setèima sessió, que és l'última, hem dut a terme una xicoteta assemblea mitjançant la qual s'ha recordat els conceptes treballats en ambdues cultures, llançant diverses preguntes en l'aire, responent l'alumnat sense cap tipus de dificultat. A continuació, els he facilitat un altre

qüestionari amb preguntes barrejades d'ambdós cultures musicals, el qual he hagut d'adaptar al castellà, ja que, en els anteriors he observat que part de l'alumnat no entenia molt bé el valencià, per a poder observar si els conceptes els han assolit, i si les activitats han complert el seu objectiu. Així doncs, una vegada completat, i partint de grups, els he deixat un poc de via lliure. En un primer moment tenia prevista una activitat, en la que en diversos papers de colors hi havia paraules escrites dirigint un poc la temàtica de la seva creació musical, i un encarregat de cada grup havia d'agafar un d'ells. Però la situació en la que ens trobàvem ha permès dur a terme l'activitat de forma més lliure, es a dir, cada grup, ha realitzat un ritme i un ball tal i com han volgut. Aquesta, la veritat, que al principi era un poc caos, però poc a poc, tots els grups han anat treballant, fent propostes de ritmes i de danses, comportant-se com un vertader grup. Sí que es de veres que, en algun grup hi ha hagut interessos diversos i no han aconseguit arribar a un acord, per la qual cosa, a última hora, han hagut d'improvisar.

En totes les activitats s'ha pogut observar que la creativitat, la improvisació i el treball cooperatiu, mitjançant el respecte, la tolerància, i una actitud de pau, han estat presents en tot moment, encara que de vegades alguna d'aquestes era contrària, però modificada ràpidament mitjançant el diàleg. Així mateix, les adaptacions que s'han dut a terme en cadascuna d'aquestes, han resultat molt satisfactòries.

5.3. Avaluació de la proposta d'intervenció

Per a finalitzar aquesta proposta d'intervenció intercultural i musical, en l'última sessió, la setèima, realitzaré una xicoteta assemblea en la que, mitjançant el diàleg i la participació de tothom, donant-se feedback, es recordaran els continguts que s'han treballat en ambdues cultures, al mateix temps que s'aclariran altres que queden dubtosos i, reflexionaran sobre els aspectes que tenen en comú. A més, repartiré a cada alumne/a un qüestionari, el qual inclou aspectes tractats al llarg de totes les sessions per saber quins són els aprenentatges que han assolit i quins altres els que s'han de treballar més:

Qüestionari: ¿Què hem après de la cultura gitana i l'africana?		
Preguntes	SI	NO
1. ¿La música gitana prové d'Espanya?		
2. ¿Àfrica és un continent?		
3. ¿Escriuen en algun lloc les seues cançons?		
4. ¿Les transmeten de pares a fills oralment?		
5. ¿Usen la improvisació i la creativitat per a crear cançons?		
6. ¿En algunes zones, els/les gitanos/es també usen l'acordió?		
7. ¿Els griots s'encarreguen de contar les històries dels seus avantpassats mitjançant cançons, poemes, contes, llegendes...?		
8. ¿El Djembé és un instrument africà?		

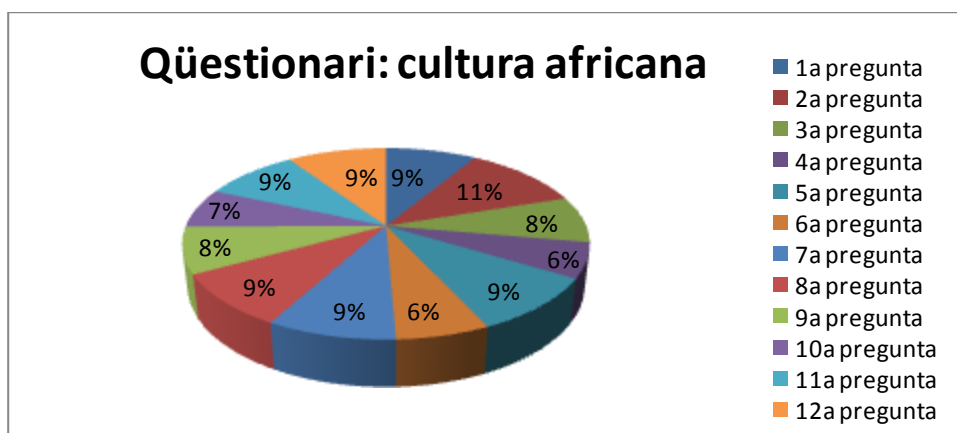
9. ¿La música és un mitjà d'expressió i de comunicació per a ells i elles?		
10. ¿La música gitana i la música africana tenen coses en comú?		
11. ¿En la música gitana hi han palmes tancades i palmes obertes?		
12. ¿En les seues cançons contenen experiències i sentiments?		
13. ¿En la música gitana, els xics i les xiques tenen passos diferents en les danses?		
14. ¿Els africans tenen cançons i danses per a la pluja, per a les celebracions, per a recollir el blat...?		

Aquest qüestionari general, es compararà amb els altres que s'hauran dut a terme en la primera sessió, centrats solament en la cultura africana, i en la quarta sessió, centrats solament en la cultura gitana, ja que, les qüestions són una barreja d'aquests dos anteriors. A partir d'aquests, s'observarà l'evolució que han dut a terme cadascun dels alumnes des que va començar aquesta proposta fins a l'última sessió. Així mateix, per a posar en pràctica tots aquests elements, he elaborat un joc de creació de ritmes, danses i cançons, mitjançant el treball en grup i de manera més lliure, incorporant els elements tractats tant en una cultura com en l'altra.

Per altra banda, una altra forma d'avaluar el progrés de l'alumnat i l'adequat compliment dels objectius generals i els específics, es durà a terme mitjançant l'observació directa d'allò que es realitza en cadascuna de les sessions, ja siguin, comportaments, actituds, i altres elements que em criden l'atenció, sent anotats seguidament en un quadern de camp, on quedaran registrats.

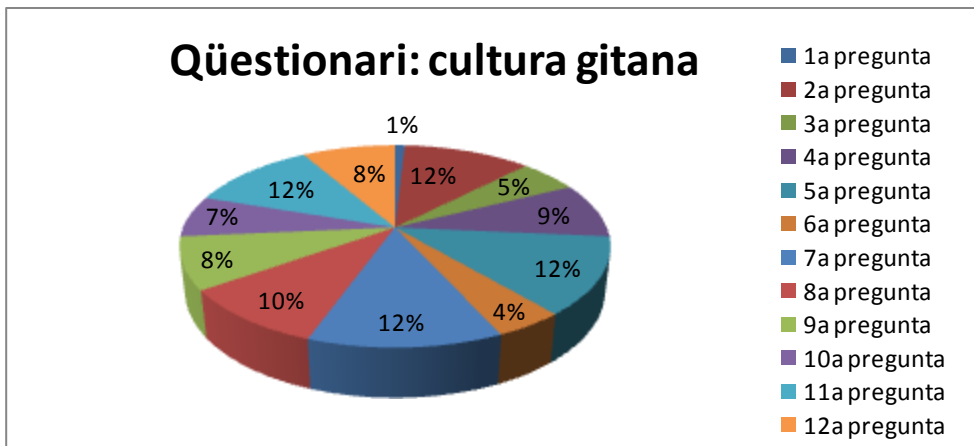
6. RESULTATS

Pel que fa als resultats que he obtingut en l'aplicació d'aquesta proposta, s'han dut a terme per mitjà de ferramentes tant qualitatives com quantitatives, per a observar l'evolució que ha dut a terme l'alumnat. A continuació s'observen una sèrie de gràfiques, les quals explicaré.

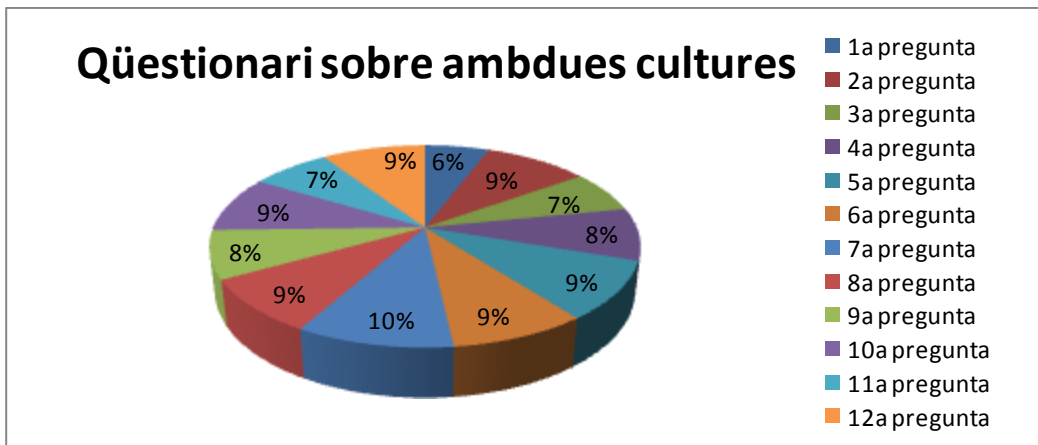

En aquesta primera, es troben els resultats obtinguts en la primera sessió de la cultura africana. S'ha de tenir en compte, que s'ha dut a terme el qüestionari abans de començar a tractar aquesta cultura, per a observar els coneixements previs que tenia l'alumnat sobre aquesta. Tal i com es pot observar, el percentatge d'encerts de l'alumnat, és un poc irregular. Les preguntes amb més

respostes incorrectes han sigut: “¿Els griots s’encarreguen de contar les històries dels avantpassats mitjançant cançons, poemes, contes, llegendes...?”, i ¿El shekere es sembla a una maraca?”. Més avant es podrà observar com han millorat els resultats.

Pel que fa al qüestionari de la cultura gitana, ens trobem en el mateix cas que en l’anterior, doncs, també s’ha dut a terme abans d’introduir cap contingut. Aquesta gràfica, també es mostra molt irregular, doncs hi ha molts alt i baixos en els percentatges obtinguts, però sí que és cert que, els percentatges són més alts, ja que, la diversitat de nens i nenes d’ètnia gitana és major, de tal forma coneixen més aspectes relacionats amb aquesta cultura. Així mateix, les tres preguntes que tenen menys percentatge d’encerts són: “¿La música gitana prové d’Espanya?”, ¿En algunes zones, els gitanos també utilitzen l’acordió?, i ¿Hi ha relació entre la música gitana i l’africana?. Aquestes, igual que l’anterior, en l’últim qüestionari es pot observar com han millorat els resultats.

Finalment, l’últim qüestionari ha sigut referent a les dos cultures juntes on la majoria de les preguntes dels qüestionaris anteriors estan presents, però hi ha altres que no. En aquest, s’ha de tenir en compte, que els continguts i objectius a complir ja s’han dut a terme i es pot observar un equilibri en els percentatges finals. Encara hi ha alguns punts fluixos els quals s’haurien de treballar més, però generalment, s’ha pogut observar una evolució en quan a coneixement, respecte i tolerància entre aquestes dues cultures.

7. CONCLUSIONS

Després de dur a terme aquesta proposta m'he adonat de que, és molt evident que en la societat en la que vivim hi ha una gran diversitat cultural que coexisteix entre sí, provocant, de vegades situacions problemàtiques, però, per altra banda, mostren la part positiva d'aquesta varietat cultural, doncs, és un punt a favor en quan a intercanvis de coneixements, l'enriquiment en l'aprenentatge d'altres cultures, la formació de les persones mitjançant un procés intercultural, etc. Tots aquests aspectes, els he pogut observar i tractar dintre de l'aula, però encara queda molt de camí per recórrer.

Una de les conclusions que he pogut extraure després d'aplicar aquesta proposta experimental, és que, la música certament, és un enllaç per a la comunicació i la relació entre les persones. En el grup d'alumnes en els que he tractat, he vist l'actitud positiva que té cadascun d'ells i d'elles de cara a aquesta. Així mateix, envolta molts valors, mitjançant els que sense adonar-se'n, l'alumnat adquireix una visió més inclusiva de cara a la diversitat i a les diferències, aprenent amb interculturalitat per mitjà de la música.

En aquesta programació, s'ha mostrat com, l'aula és un constant intercanvi de coneixements i d'experiències, i mitjançant la música, s'ha propiciat entre l'alumnat, un comportament de respecte, solidaritat, tolerància, i altres aspectes, deixant a una banda actituds de discriminació entre ells i elles. Per aquest motiu, penso que s'han de tractar en més profunditat aquests valors de forma més contínua durant tota l'etapa educativa.

A més, s'ha proposat un element que resulta indispensable en la música com és, la improvisació, per a incentivar a l'alumnat a l'aprenentatge de diversos elements musicals i com una forma d'adquirir diverses destreses, mitjançant les que mostren les seues emocions i sentiments, i afavorint un desenvolupament més creatiu i d'imaginació. A més, s'ha considerat com un element bàsic en el procés d'un aprenentatge intercultural.

El pensar en una educació intercultural dintre de les aules, continua sent un poc difícil per al professorat a l'hora d'aportar i d'oferir una educació musical intercultural, ja que, ens trobem front a una situació en la que la nostra pròpia legislació no dona rellevància a aquesta gran diversitat i els respectius valor que aquesta engloba, però si entre tots fem força, cada vegada estarem més a prop de fer-ho possible.

8. LIMITACIONS I PROPOSTES DE MILLORA

Les limitacions que he pogut trobar al llarg de l'aplicació d'aquesta proposta d'intervenció ha sigut el temps. Hi ha hagut vegades en les que he anat molt apurada a l'hora de finalitzar el que tenia programat, o inclús hi ha hagut vegades en les que en un grup he tingut més temps de fer alguna

cosa que en l'altre. També es cert que, el moment en el que es trobava l'alumnat ha influenciat molt, ja que, aquestes setmanes de cara al bon temps han estat molt més actius i, hi havien certes activitats que no encaixaven en la situació, havent de modificar algunes de les seues característiques.

En un grup d'alumnes amb tanta diversitat, els elements transversals com puguin ser diversos valors educatius, sempre s'han de tractar, ja que, el desconeixement de la resta de cultures pot potenciar l'exclusió social, la discriminació, entre altres. D'aquesta manera, tal i com he pogut observar durant el temps que he estat en pràctiques, tant en un grup com en l'altre, en la mesura de lo possible, s'intenten treballar aquests elements, hi haja moments de necessitat o no, afavorint en aquest punt un bon desenvolupament intercultural.

Aquest element d'interculturalitat, com ja ha estat aplicat des d'un principi, més o menys ho van assimilant i els canvis que he pogut observar són menuts. Per altra banda, sí que he vist una millora, al conèixer l'alumnat la quantitat de similituds que hi ha entre una i altra, en el tracte entre les dues cultures, una vegada aplicada aquesta proposta. Per aquest motiu, és necessari que aquest tipus d'intervencions s'apliquen de forma més prolongada, per a poder observar a llarg temps l'evolució de l'alumnat en l'aula.

Per últim, una proposta de millora que proposo després de dur a terme aquestes sessions, és l'augment de recursos a l'hora de realitzar-les, es a dir, buscar informació en fonts diverses, i saber adaptar i escollir les activitats segons el context en el que et trobes, doncs, com he mencionat abans, sempre estan subjectes a canvis i millores, depenent del moment en el que trobem al nostre alumnat i, l'elaboració d'una pròpia avaluació per saber que és el que he de millorar i quins altres aspectes he aconseguir transmetre.

9. BIBLIOGRAFIA

- Besalú, X. (2002). *Diversidad cultural y educación*. Madrid: Síntesis
- Carbonell, F. (2000): "Decálogo para una educación intercultural". En Cuadernos de Pedagogía, nº 290, p.90-94.
- Garner, H. (2011): "Inteligencias múltiples: La teoría en la práctica". Barcelona, España: Paidós Iberica.
- Jones Kreutzer, N. (2000). Multiculturalismo en la educación musical en los Estados Unidos, Conservatorios nº 4 (México)
- Nadal, N. (2007). *Músicas del mundo. Una propuesta intercultural de educación musical*. Barcelona: Horsori.
- Peñalver, J.M. (2010): "El valor humano de la improvisación musical y su influencia en el desarrollo de los temas transversales en la educación obligatoria española". En Revista El Artista. Num. 7. pp. 152-164.

- Peñalver Vilar, J.M. (2011): "¿Qué es el jazz? Adaptación, modificación y transformación de los elementos musicales para la improvisación" En Revista electrónica LEEME, nº 27, pp 35-87
- Peñalver, J.M. (2013): "Análisis de la práctica de la improvisación musical en las distintas metodologías: características y criterios de clasificación" En Revista artseduca, num 4, p1-11.
- Santos, M. A. (2008): "La pragmática de la cooperación o cómo mejorar la gestión de la diversidad cultural y de la convivencia en las aulas", en: VERA, J. (Coord.): Diversidad, convivencia y educación desde el conflicto. Madrid: Fundación SM, pp. 55-75.
- Siankope, J. y Villa, O. (2004): "Música y interculturalidad". Ministerio de educación. Madrid: Catarata. p 13.

10. WEBGRAFIA

- Baquero, J. M (2016). La raíz negra (y esclava) de Andalucía. *Eldiario.es*. Recuperat de: https://www.eldiario.es/andalucia/lacajaneagra/cine/raiz-negra-esclava-Andalucia_0_556444664.html
- Bernabé-Villodre M. Importancia de la música como medio de comunicación intercultural en el proceso educativo. Teoría de la Educación. Revista Interuniversitaria [Internet]. 30 Jul 2013 [citado 17 May 2018]; 24(2): 107-127. Recuperat de: <http://revistas.usal.es/index.php/1130-3743/article/view/10357>
- García, J. A. (25 octubre 2016). *La esclavitud negroafricana en España*. Recuperat de: <http://www.rtve.es/alacarta/audios/esto-me-suenan-las-tardes-del-ciudadano-garcia/esto-suenan-tardes-del-ciudadano-garcia-esclavitud-negroafricana-espana/3772098/>
- Garrido, M.P (2015). *¿En que se diferencian multiculturalidad e interculturalidad?*. Redsocial.rededuca.net: Red social educativa. Recuperat de: <https://redsocial.rededuca.net/en-qu-se-diferencian-multiculturalidad-e-interculturalidad>
- Leiva, J. J. (2005). Una mirada intercultural en la educación de la música. *Filomusica, volumen* (70), pp. 184. Recuperat de : <http://www.filomusica.com/filo70/intercultural.html>
- Martín, E. (2015). *Los sonos negros del Flamenco: sus orígenes africanos*. Palabrasdelaceiba.es: Palabras de la Ceiba. Recuperat de: <http://www.palabrasdelaceiba.es/los-sonos-negros-del-flamenco-sus-origenes-africanos/>
- Ministerio de Educación y Ciencia (2006). *Interculturalidad: Un reto para nuestra escuela*. Madrid: Centro Nacional de Información y Comunicación Educativa. Recuperado de http://ntic.educacion.es/w3/recursos2/atencion_diversidad/03_03_4a.htm

11. ANNEXOS

Annex 1

CCLI: Comunicació lingüística.

CD: Competència digital.

CAA: Competència aprendre a aprendre.

CSC: Competència social i cívica.

SIEE: Sentit de la iniciativa i l'esperit emprenedor.

CEC: Consciència i expressions culturals.

Annex 2

Qüestionari: ¿què sabem que la cultura africana?		
Preguntes	SI	NO
1. Àfrica és un continent?		
2. Les persones que habiten allí es diuen africans i africanes?		
3. Els africans, escriuen tot allò que els conten?		
4. Els griots s'encarreguen de contar les històries dels avantpassats mitjançant cançons, poemes, contes, llegendes...?		
5. El Djembe, és un instrument africà?		
6. El shekere es sembla a una maraca?		
7. El Djembe té pell i fusta?		
8. En totes les activitats del dia a dia que realitzen hi ha música?		
9. La música és un mitjà d'expressió i de comunicació per als africans?		
10. Els griots utilitzen la Kora?		
11. Els africans tenen cançons i danses per a la pluja, per a la collita, per a celebracions...		
12. Els africans utilitzen molts ritmes diferents?		

Annex 3

Qüestionari: ¿què sabem que la cultura gitana?		
Preguntes	SI	NO
1. La música gitana prové d'Espanya?		
2. Utilitzen la improvisació i la creativitat per a crear cançons?		
3. Escriuen en algun lloc les seves cançons?		
4. Les transmeten de pares a fills oralment?		
5. La caixa gitana existeix?		
6. En algunes zones, els gitans també utilitzen el acordió?		
7. La caixa gitana està formada principalment de plàstic?		
8. En el seu dia a dia hi ha música?		

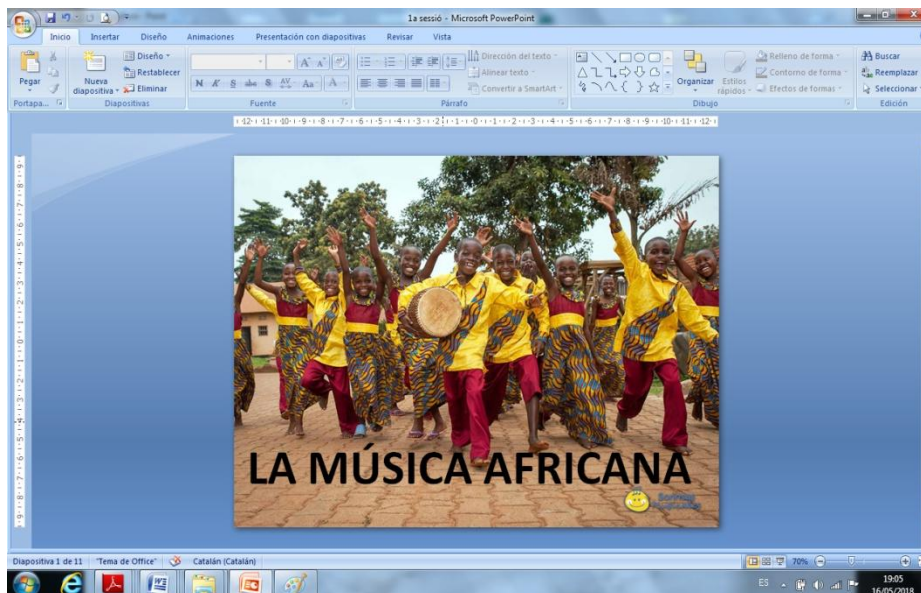
9. La música és un mitja d'expressió i de comunicació per als gitanos?		
10. Hi ha relació entre la música gitana i la africana?		
11. Hi ha diversos tipus de palmes?		
12. En les cançons contenen les seves experiències i sentiments?		

Annex 4

Cuestionario: ¿Que hemos aprendido de la cultura gitana y la africana?		
Preguntas	SI	NO
1. ¿La música gitana proviene de España?		
2. ¿África es un continente?		
3. ¿Escriben en algún sitio sus canciones?		
4. ¿Las transmiten de padres a hijos oralmente?		
5. ¿Usan la improvisación y la creatividad para crear canciones?		
6. ¿En algunas zonas, los/as gitanos/as también usan el acordeón?		
7. ¿Los griots se encargan de contar las historias de sus antepasados mediante canciones, poemas, cuentos, leyendas...?		
8. ¿El Djembé es un instrumento africano?		
9. ¿La música es un medio de expresión y de comunicación para ellos y ellas?		
10. ¿La música gitana y la música africana tienen cosas en común?		
11. ¿En sus canciones cuentan experiencias y sentimientos?		
12. ¿Los africanos tienen canciones y danzas para la lluvia, para las celebraciones, para recoger el trigo...?		

Annex 5

1. Cultura Africana

1a sessió - Microsoft PowerPoint

Inicio Insertar Disseny Animacions Presentació amb diapositives Revisar Vista

Portapapeles Pegar Disseny Restablecer Nueva diapositiva Eliminar Diapositivas Fuente Fuente Párrafo Párrafo Convertir a SmartArt Organizar Estilos rápidos Efectos de formas Buscar Reemplazar Seleccionar Edición

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Coneixem la música africana!

- **Africa** es troba situada en la zona sud.
- Nosaltres
- Ells
- Persones majors
- Griots

Diapositiva 2 de 11 Tema de Office* Catalán (Catalán) 70% 18:57 16/05/2018

1a sessió - Microsoft PowerPoint

Inicio Insertar Disseny Animacions Presentació amb diapositives Revisar Vista

Portapapeles Pegar Disseny Restablecer Nueva diapositiva Eliminar Diapositivas Fuente Fuente Párrafo Párrafo Convertir a SmartArt Organizar Estilos rápidos Efectos de formas Buscar Reemplazar Seleccionar Edición

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Instruments

DJEMBE

Minut 2:28 Creació Djembe

Diapositiva 3 de 11 Tema de Office* Catalán (Catalán) 70% 19:06 16/05/2018

1a sessió - Microsoft PowerPoint

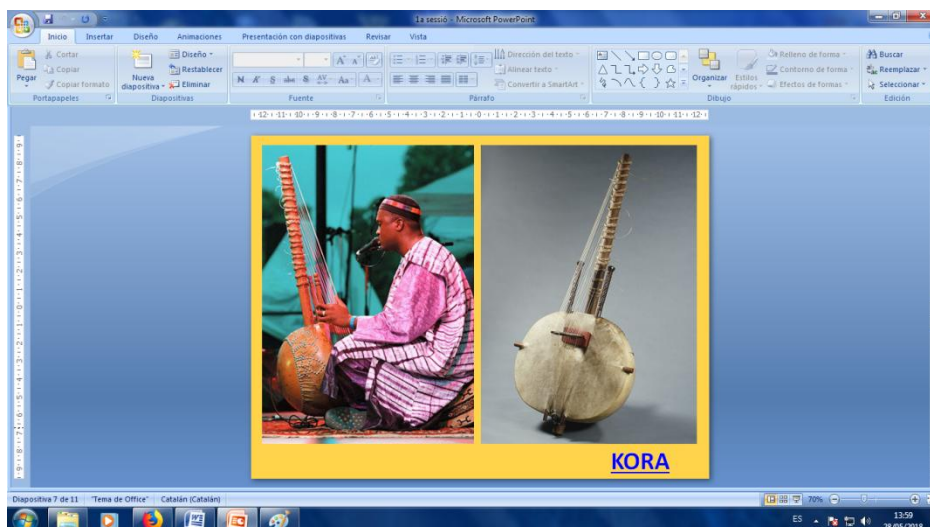
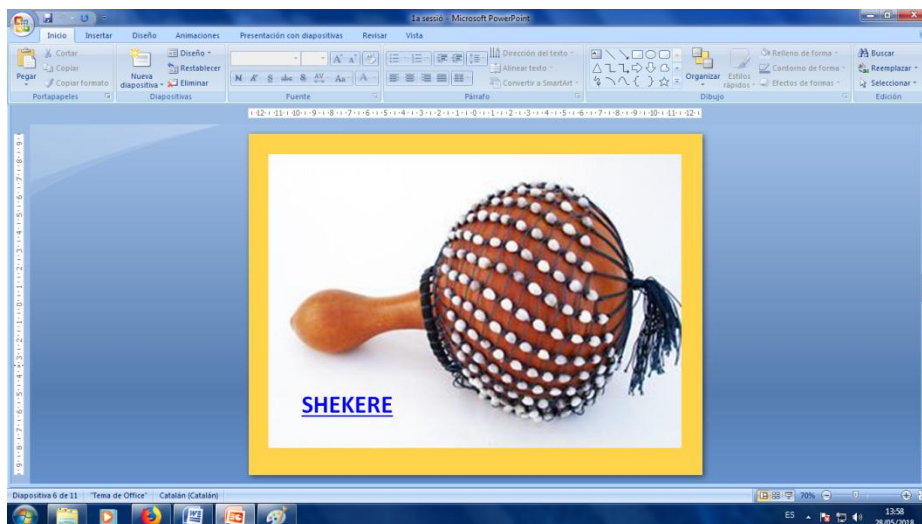
Inicio Insertar Disseny Animacions Presentació amb diapositives Revisar Vista

Portapapeles Pegar Disseny Restablecer Nueva diapositiva Eliminar Diapositivas Fuente Fuente Párrafo Párrafo Convertir a SmartArt Organizar Estilos rápidos Efectos de formas Buscar Reemplazar Seleccionar Edición

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

BERIMBAU

Diapositiva 4 de 11 Tema de Office* Catalán (Catalán) 70% 19:07 16/05/2018

1a sessió - Microsoft PowerPoint

Inicio Insertar Disseny Animacions Presentació amb diapositives Revisar Vista

Cortar Copiar Copiar format Portapapeles

Nova diapositiva Eliminar Diapositives

Diseño Restablecer

Fuente

Párrafo

Dibujar

Repleno de forma Contorno de forma Efectos de formas

Organizar Estilos rápidos

Buscar Reemplazar Seleccionar Edición

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

KALANGU
Minut 4:46

Diapositiva 8 de 11 Tema de Office Catalunya (Catalán)

ES 14:00 28/05/2018

1a sessió - Microsoft PowerPoint

Inicio Insertar Disseny Animacions Presentació amb diapositives Revisar Vista

Cortar Copiar Copiar format Portapapeles

Nova diapositiva Eliminar Diapositives

Diseño Restablecer

Fuente

Párrafo

Dibujar

Repleno de forma Contorno de forma Efectos de formas

Organizar Estilos rápidos

Buscar Reemplazar Seleccionar Edición

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Música i cançons

- Fets quotidians.
- Música com a mitjà d'expressió i comunicació.
- Música i cançons.

Diapositiva 9 de 11 Tema de Office Catalunya (Catalán)

ES 14:01 28/05/2018

1a sessió - Microsoft PowerPoint

Inicio Insertar Disseny Animacions Presentació amb diapositives Revisar Vista

Cortar Copiar Copiar format Portapapeles

Nova diapositiva Eliminar Diapositives

Diseño Restablecer

Fuente

Párrafo

Dibujar

Repleno de forma Contorno de forma Efectos de formas

Organizar Estilos rápidos

Buscar Reemplazar Seleccionar Edición

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Música africana i gitana

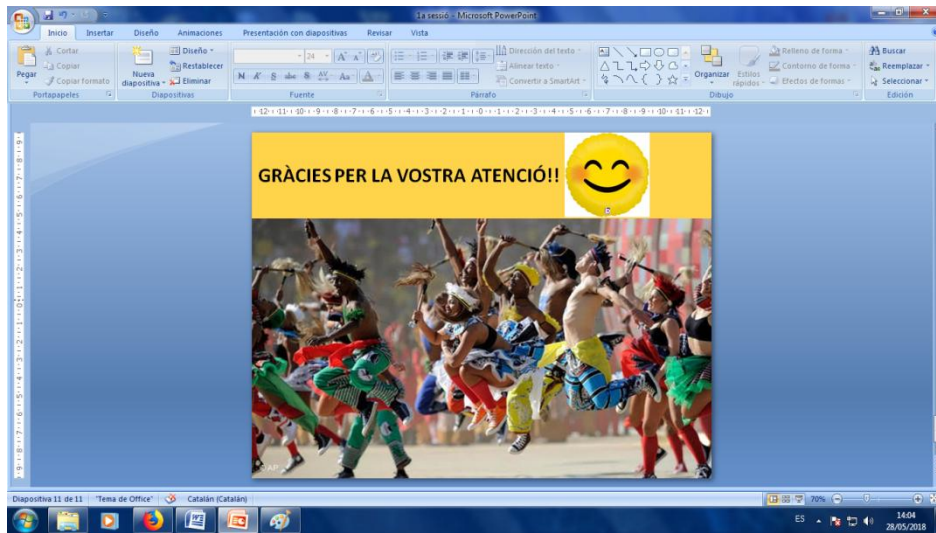
- Els cants i danses d'origen africà han influenciat balls i cants espanyols i/o andalusos.

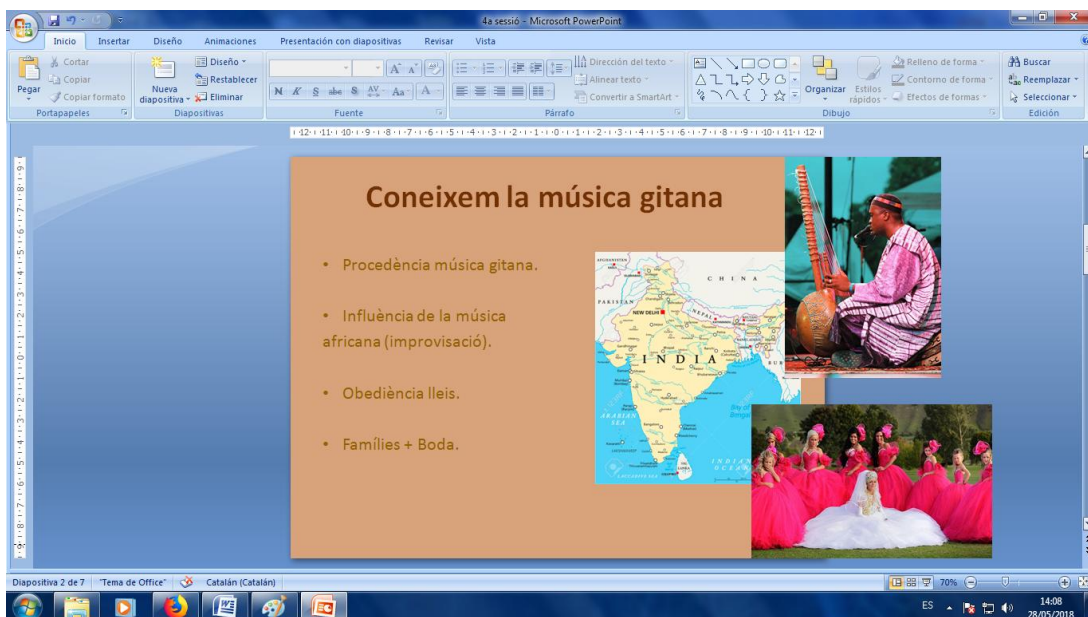
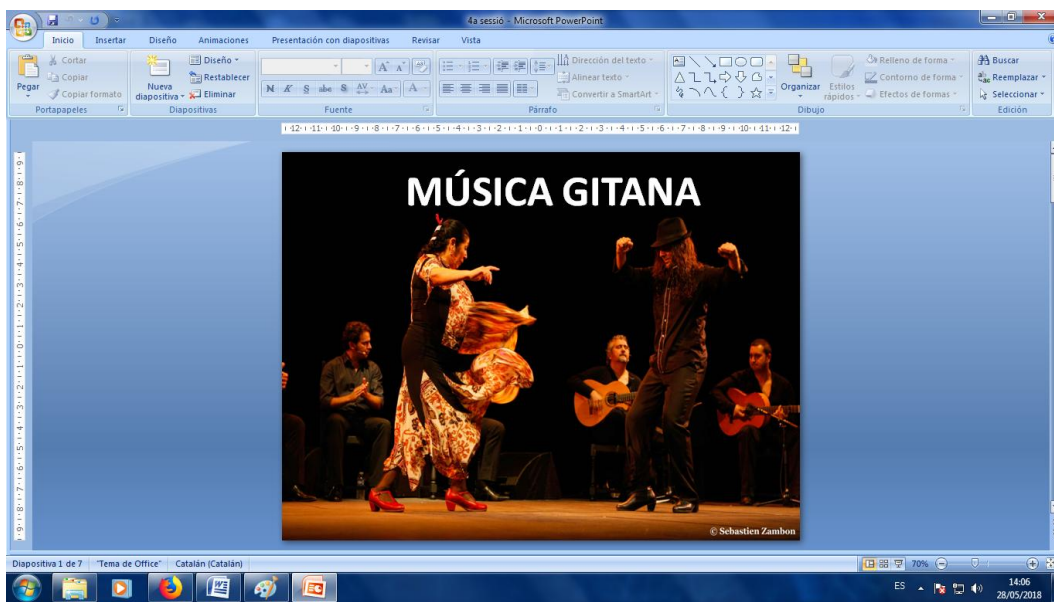

Diapositiva anterior

Diapositiva 10 de 11 Tema de Office Catalunya (Catalán)

ES 14:03 28/05/2018

2. Cultura gitana

4a sessió - Microsoft PowerPoint

Inicio Inserir Disseny Animacions Presentació amb diapositives Revisar Vista

Cortar Copiar Copiar formatu Portapapeles

Nova diapositiva Restablecer Eliminar

Fuente Fuente

Párrafo Párrafo

Dirección del texto Dirección del texto

Alinear texto Alinear texto

Convertir a SmartArt Convertir a SmartArt

Organizar Organizar

Estilos rápidos Estilos rápidos

Contorno de forma Contorno de forma

Efectos de formas Efectos de formas

Relleno de forma Relleno de forma

Buscar Buscar

Reemplazar Reemplazar

Seleccionar Seleccionar

Edición Edición

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

INSTRUMENTS

CAIXA GITANA

Dispositiva 3 de 7 Tema de Office Catalán (Catalán)

ES 14:09 28/05/2018

4a sessió - Microsoft PowerPoint

Inicio Inserir Disseny Animacions Presentació amb diapositives Revisar Vista

Cortar Copiar Copiar formatu Portapapeles

Nova diapositiva Restablecer Eliminar

Fuente Fuente

Párrafo Párrafo

Dirección del texto Dirección del texto

Alinear texto Alinear texto

Convertir a SmartArt Convertir a SmartArt

Organizar Organizar

Estilos rápidos Estilos rápidos

Contorno de forma Contorno de forma

Efectos de formas Efectos de formas

Relleno de forma Relleno de forma

Buscar Buscar

Reemplazar Reemplazar

Seleccionar Seleccionar

Edición Edición

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

GUITARRA ESPANYOLA

Dispositiva 4 de 7 Tema de Office Catalán (Catalán)

ES 14:09 28/05/2018

4a sessió - Microsoft PowerPoint

Inicio Inserir Disseny Animacions Presentació amb diapositives Revisar Vista

Cortar Copiar Copiar formatu Portapapeles

Nova diapositiva Restablecer Eliminar

Fuente Fuente

Párrafo Párrafo

Dirección del texto Dirección del texto

Alinear texto Alinear texto

Convertir a SmartArt Convertir a SmartArt

Organizar Organizar

Estilos rápidos Estilos rápidos

Contorno de forma Contorno de forma

Efectos de formas Efectos de formas

Relleno de forma Relleno de forma

Buscar Buscar

Reemplazar Reemplazar

Seleccionar Seleccionar

Edición Edición

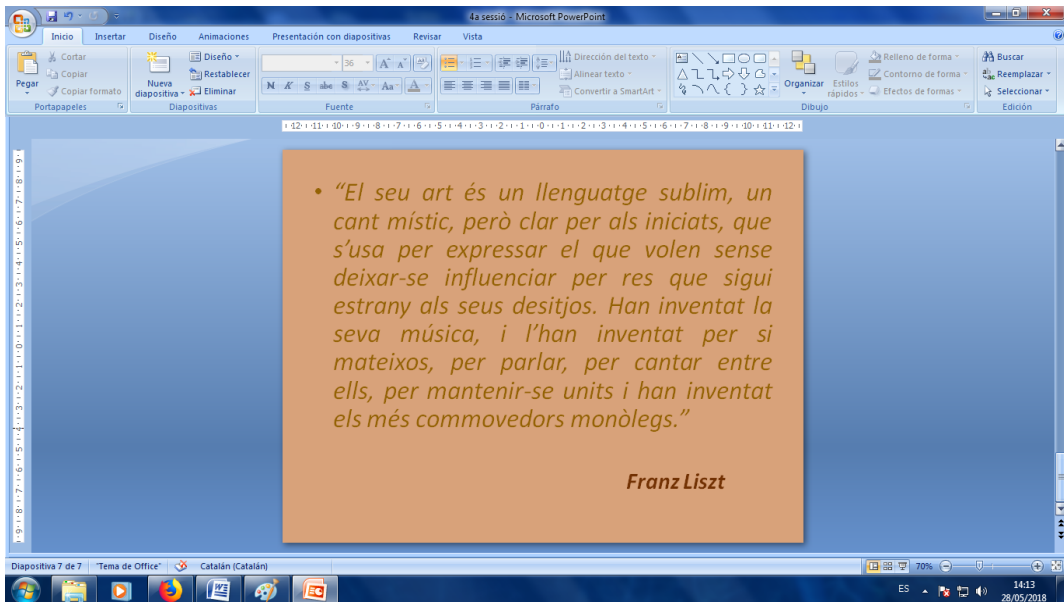
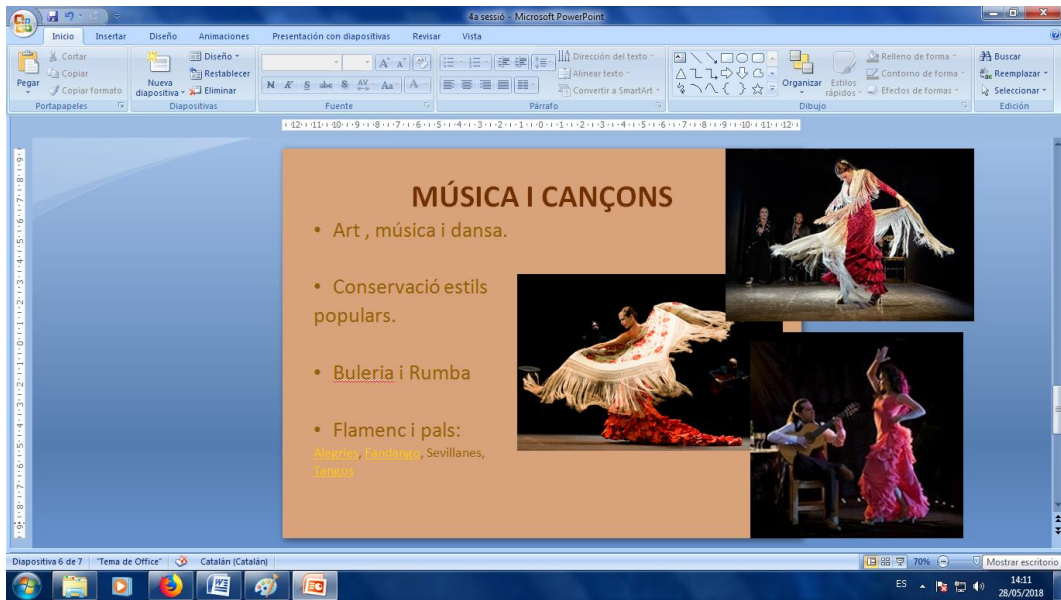
12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

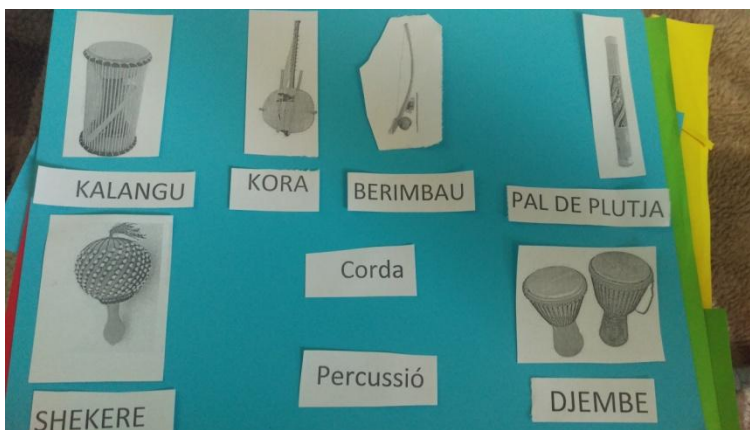
ACORDEÓ

Dispositiva 5 de 7 Tema de Office Catalán (Catalán)

ES 14:10 28/05/2018

Annex 6

Annex 7

Djembé: <https://www.youtube.com/watch?v=FMs3LTtgwY8> (creació Djembé minut 2:28)

Berimbau: <https://www.youtube.com/watch?v=wk5c-VsKn1E>

Pal de pluja: <https://www.youtube.com/watch?v=gyzFZbAn2EE>

Shekere: <https://www.youtube.com/watch?v=mmJm91UPGfs>

Kora: <https://www.youtube.com/watch?v=2Jfp9XOI6vE>

Kalangu: <https://www.youtube.com/watch?v=IVPLluBy9CY&list=RDIVPLluBy9CY&index=1> (Minut 4:46)

Annex 8

Annex 9

Annex 10

Caixó: <https://www.youtube.com/watch?v=Yv0h1gxPoR0>

Guitarra: <https://www.youtube.com/watch?v=Y-hnMQTFjd0>

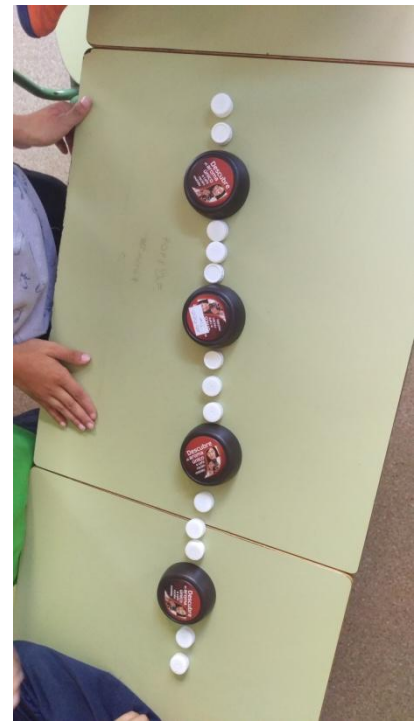
Acordió: https://www.youtube.com/watch?v=q2UweAtj_Js

Cant i ball flamenc: https://www.youtube.com/watch?v=vhg7NDO_yiA

Buleria: <https://www.youtube.com/watch?v=pWRZXgU7JaI>

Rumba: <https://www.youtube.com/watch?v=1WqWa6lefFk>

Annex 11

Annex 12

Annex 13

